



REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I ENERGETIKE

Program izobrazno - informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom

Zagreb, prosinac 2017.



Sadržaj

1. Uvod	3
2. Analiza stanja	5
1.1 Europski kontekst.....	5
1.2 Primjer dobre prakse održivog gospodarenja otpadom među EU zemljama.....	7
1.3 Primjer dobre prakse održivog gospodarenja otpadom među EU gradovima s posebnim osvrtom na Ljubljanu.....	8
1.4 Sustav gospodarenja komunalnim otpadom u Republici Hrvatskoj – ciljevi i stanje	10
1.4.1 Ciljevi gospodarenja otpadom	10
1.4.2 Stanje gospodarenja otpadom.....	12
1.4.3 Stanje svijesti pojedinih društvenih skupina vezano uz gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj	14
1.4.4 SWOT i EPISTLE analiza.....	16
1.4.5 Akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo - komunikacijski aspekti.....	19
3. Program izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom – svrha, predmet, rezultati i ishodi	21
1.5 Ciljevi izobrazno-informativnih aktivnosti.....	22
1.6 Smjernice za jedinice lokalne samouprave	25
1.7 Mapiranje skupina javnosti.....	28
1.8 Izobrazno-informativne aktivnosti s ključnim pokazateljima učinka i ciljanim skupinama javnosti	32



Uvod

Programom izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom (Program) planira se provedba izobrazno-informativnih aktivnosti kao podrška provođenju Specifičnog cilja 6i1 – Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagalište, Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“. Provođenje ovog cilja treba doprinijeti ispunjenju pravne stečevine temeljem preuzetih obaveza Republike Hrvatske u području gospodarenja otpadom utvrđenih u Ugovoru o pristupanju.

U Programu izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom poseban naglasak je stavljen na sljedeća područja:

1. Sprječavanje nastanka otpada
2. Odvojeno prikupljanje otpada
3. Ponovnu uporabu predmeta
4. Kompostiranje

Svrha izrade Programa je bila definirati vrste izobrazno-informativnih aktivnosti koje odgovorni dionici trebaju provoditi za javnost iz područja održivog gospodarenja komunalnim otpadom, kao i načine provedbe. Temeljem ovog Programa, MZOE će objaviti Poziv na dostavu projektnih prijedloga za provedbu izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom, namijenjen jedinicama lokalne samouprave, a provedba tih aktivnosti bi se sufinancirala EU sredstvima.. Naime, odgovorni dionici prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN, 94/2013., 73/17) su jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi) koji su slijedom članka 21., stavka 5., članka 28. stavka 6. i članka 39. dužne provoditi sljedeće aktivnosti:

- Planom gospodarenja otpadom predvidjeti mjere potrebne za ostvarenje ciljeva smanjivanja ili sprječavanje nastanka otpada, uključujući izobrazno-informativne aktivnosti i akcije prikupljanja otpada
- Osigurati provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti na svom području
- Osigurati o svom trošku i na odgovarajući način godišnju provedbu izobrazno-informativnih aktivnosti u vezi gospodarenja otpadom na svojem području, a osobito javne tribine, informativne publikacije o gospodarenju otpadom i objavu specijaliziranih priloga u medijima kao što su televizija i radio.
- U sklopu mrežne stranice uspostaviti i ažurno održavati mrežne stranice s informacijama o gospodarenju otpadom na svojem području
- Izvještavati o provedbi izobrazno-informativnih aktivnosti u okviru godišnjeg izvješća o provedbi plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave.

Osim obaveznih aktivnosti, jedinice lokalne samouprave u skladu sa svojim potrebama mogu predvidjeti i provođenje preporučenih aktivnosti.

Program se sastoji od sljedećih poglavlja:

1. Analiza stanja (opći dio)

Daje se kratki prikaz primjera dobre prakse među EU zemljama i gradovima s posebnim osvrtom na Ljubljanu. Pregled sadašnjeg stanja u sustavu gospodarenja komunalnim otpadom i stanja svijesti sa SWOT analizom, kao i planiranih ciljeva Republike Hrvatske.

2. Program izobrazno-informativnih aktivnosti (posebni dio)

Donosi svrhu i predmet programa te ciljeve izobrazno-informativnih aktivnosti za četiri ključna područja, analizu skupina javnosti (mapiranje) s obzirom na njihove pojedine ključne značajke, rezultate i ishod programa, opis i popis aktivnosti, kvantitativni i kvalitativni ključni pokazatelji učinka s terminskim planom izvršenja po godinama.

Analiza stanja

1.1 Europski kontekst

Hrvatska je kroz proces pristupanja Europskoj uniji bila obvezna uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom. Kad je riječ o gospodarenju otpadom u EU Okvirna direktiva o otpadu¹ (2008/98/EC) određuje osnovne koncepte i definicije u području upravljanja otpadom, uključujući i definicije otpada, recikliranja i oporabe. Od država članica se zahtijeva da do 2013. pokrenu nacionalne programe za sprječavanje nastajanja otpada te predviđa hijerarhiju (red prvenstva) u gospodarenju otpadom. Direktiva određuje da svaka država članica do 2015. mora organizirati odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta otpada i postavlja obvezujuće ciljeve do 2020. Države članice tako do 2020. moraju osigurati pripremu za ponovnu uporabu i recikliranje otpadnih materijala poput papira, metala i plastike, kao i ostalog otpada iz domaćinstva ili sličnog otpada u minimalnom udjelu od 50 % mase otpada te osigurati pripremu za ponovnu uporabu, recikliranje i drugu materijalnu oporabu neopasnog građevinskog otpada u minimalnom udjelu od 70 % mase otpada.

U srpnju 2014. Europska komisija usvojila je Komunikaciju *Prema kružnom gospodarstvu: program nula otpada za Europu* s aneksom kako bi uspostavila zajednički i ujednačen okvir na razini EU s ciljem uspostavljanja kružnog gospodarstva. Europska komisija u skladu s ciljevima 7. akcijskog okolišnog programa (*7th Environment Action Programme*) želi:

- Opće smanjenje proizvodnje otpada po glavi stanovnika;
- Recikliranje i ponovno korištenje na "najvećoj ostvarivoj" razini;
- Postupno ukidanje potrebe odlaganja otpada;
- Spaljivanje ograničeno na materijale koje je nemoguće reciklirati.;

Ovaj prijedlog definira ambiciozne ciljeve i precizne instrumente za njihovo postizanje i praćenje. Pojedini njegovi glavni elementi su:

- Povećanje recikliranja/ponovnog korištenja komunalnog otpada na 70 % u 2030.;
- Povećanje recikliranja/ponovnog korištenja ambalažnog otpada na 80 % u 2030. s posebnim ciljevima za specifične materijale za postupno povećanje između 2020.-2030. (postizanje 90 % za papir do 2025. i 60 % za plastiku, 80 % za drvo, 90 % za crni metal, aluminij i staklo do kraja 2030.);

¹ Dostupno na:

http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.4.7.html

- Postupno ukidanje do 2025. odlaganja materijala pogodnih za recikliranje (uključujući plastiku, papir, staklo i biootpad) na odlagalištima neopasnog otpada - što odgovora maksimalnom udjelu odlaganja od 25 %;
- Smanjivanje proizvodnje otpada iz hrane za 30 % do 2025.

Europska komisija donijela je 2. 12. 2015. *Paket kružnog gospodarstva*² u okviru kojeg je predvidjela i mjere za gospodarenje otpadom. Prema Europskoj komisiji svake godine se u Europi gubi oko 600 milijuna tona materijala koji bi se mogli reciklirati ili ponovno iskoristiti. Podaci Eurostata za 2014. pokazuju da je svaka osoba u EU proizvodila 475 kilograma komunalnog otpada. Udio komunalnog otpada koji se reciklirao ili kompostirao iznosio je 44 % u odnosu na tek 17 % u 1995. Najveću stopu recikliranja imale su Slovenija (49 %) i Njemačka (47 %), a najveće stope kompostiranja imale su Austrija s 32 %, Nizozemska s 27 % i Belgija s 22 %. Tri EU-28 zemlje članice s najvišom stopom odlaganja komunalnog otpada bile su Latvija s 92 %, Malta s 88 % i Hrvatska s 83 %. Donošenjem *Paketa kružnog gospodarstva* želi se povećati učinkovitost upotrebe resursa, pa je revidiran prijedlog o otpadu. Njegovi su ključni elementi:

- određivanje zajedničkog cilja EU za recikliranje 65 % komunalnog otpada do 2030.;
- određivanje zajedničkog cilja EU za recikliranje 75 % ambalažnog otpada do 2030.;
- određivanje obvezujućeg cilja za smanjenje odlaganja otpada na najviše 10 % svog otpada do 2030.;
- promicanje gospodarskih instrumenata za odvratanje od odlaganja,
- uvođenje zabrane odlaganja otpada koji je odvojen pri prikupljanju;
- pojednostavnjenje i poboljšanje definicije i usklađivanje metoda za izračun stopa recikliranja diljem EU;
- uvođenje konkretnih mjera za promicanje uporabe i poticanje industrijske simbioze pretvaranjem nusproizvoda jednog industrijskog sektora u sirovinu drugog;
- uvođenje gospodarskih poticaja za proizvođače da na tržište stavljaju ekološki prihvatljivije proizvode i podrže programe uporabe i recikliranja (npr. za ambalažu, baterije, električnu i elektroničku opremu, vozila).

Europski odbor regija dao je svoje preporuke vezano uz *Akcijski plan EU za kružno gospodarstvo*³ u kojima je istaknuto da „prelazak na kružno gospodarstvo iziskuje dugotrajnu predanost i djelovanje u mnogim područjima politika EU-a i na svim razinama vlasti u državama članicama uključujući i aktivnu suradnju svih razina vlasti sa svim gospodarskim i društvenim akterima te građanima.“

² Europska komisija, Okoliš, Kružno gospodarstvo, http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm

³ Službeni list Europske unije 21. 3. 2017.

1.2 Primjer dobre prakse održivog gospodarenja otpadom među EU zemljama

Prema studiji *Procjena posebnih shema prikupljanja otpada u 28 glavnih gradova EU*⁴ odvojeno sakupljanje pojedinih frakcija otpada je preduvjet za podupiranje kvalitetnog recikliranja i visoke stope recikliranja. U EU-28 zemljama članicama prisutna je cijela lepeza načina za prikupljanje različitih tokova otpada pri čemu postoje značajne razlike u praktičnoj provedbi obveze definirane člankom 10(2) Okvirne direktive o otpadu koji državama članicama propisuje opću obvezu odvojenog prikupljanja otpada i uspostavljanja sustava odvojenog prikupljanja otpada za papir, metal, plastiku i staklo do 2015. Pri tome što stručna literatura, što studije slučaja usmjerene na različite aspekte odvojenog prikupljanja otpada u Europi nedvosmisleno upućuju na prednosti odvojenog prikupljanja, čak i kad postoje različita mišljenja o tome kako bi trebao izgledati optimalan sustav. Ključni zaključci procjene posebnih shema prikupljanja otpada u 28 gradova EU su: **zemlje koje su uvele obvezno odvojeno prikupljanje komunalnog otpada imaju visoke stope recikliranja komunalnog otpada.** Mehaničko-biološka obrada otpada može doprinijeti ili osigurati postizanje ciljeva Direktive o odlaganju, ali sama po sebi nije dovoljna za postizanje cilja od 50 % recikliranja.

- Ključna je **nadogradnja tehničke infrastrukture**, kao i **informiranje i motiviranje korisnika za odvojeno prikupljanje otpada**,
- Stopa materijala za recikliranje raste kad općine uvedu **sustav prikupljanja otpada „od vrata do vrata“**. Ovaj sustav osigurava **najviše stope recikliranja i najbolju kvalitetu materijala za recikliranje**. **Troškovi prikupljanja otpada su u ovakvim shemama veći u odnosu na druga rješenja**, ali njime se uglavnom postižu **veće stope recikliranja i prihodi**.
- Sustavi koji se temelje na **spremnicima koji se dovoze i odvoze često se susreću s problemima motiviranja građana da odvajaju otpad i rezultiraju visokim postotkom nečistoće prikupljenog otpada**. Međutim, ovakvi su sustavi razumno rješenje za odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta otpada (primjerice stakla).
- Mješovito prikupljanje otpada za recikliranje prakticira se u nekoliko država članica i rezultira manjim troškovima. Mješovito prikupljanje dviju vrsti otpada (primjerice plastike i metala) je razuman način za smanjenje troškova i održavanje dobre kvalitete materijala. Miješanje nekoliko vrsta otpada zajedno, međutim, može rezultirati većom učestalosti uzajamne kontaminacije, pri čemu je kvaliteta materijala za recikliranje manja, a stopa odbijanja veća.
- Kad je omogućeno **odvojeno prikupljanje biorazgradivog otpada** u okviru sheme „**od vrata do vrata**“, došlo je do **povećanja stopa suho odvojenih frakcija otpada za recikliranje**.

⁴ Europska komisija, Opća uprava za okoliš, završni izvještaj, 13. 11. 2015.

- Reciklažna dvorišta imaju potencijal doprinijeti povećanju ukupne stope recikliranja, ali pod uvjetom da su praktični za korištenje (u neposrednoj blizini i s odgovarajućim radnim vremenom) i da je prikupljena značajna količina odvojenog otpada.
- Trend na tržištima recikliranja kreće se prema korištenju kvalitetnijih materijala.

U zemljama članicama EU koriste se različite sheme za prikupljanje materijala za recikliranje i biootpada. Sljedeći pregled se fokusira na sustave primarnog prikupljanja otpada u zemljama članicama EU, tj. onima u kojima je uključen najveći broj stanovnika:

- Sustav prikupljanja otpada „od vrata do vrata“ koji obuhvaća jedan spremnik - samo za prikupljanje miješanog otpada i oslanjanje na zelene otoke za odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta otpada i biootpad ili do maksimalno šest spremnika / vrećica,
- Sustav prikupljanja određenih vrsta otpada „od vrata do vrata“, u 14 država članica za papir i karton te biootpad, staklo u sedam, plastiku četiri i metal u tri,
- Sustav prikupljanja mješovitog otpada „od vrata do vrata“, najčešće zajedno za plastiku i metal u jednoj kanti,
- Većina država članica primjenjuje sustav prikupljanja na zelenim otocima za staklo (18), najčešće se odvojeno prikuplja bijelo i obojeno staklo. Deset prikuplja papir i karton, šest plastiku, a u pet slučajeva zajedno s metalom.

Što se tiče prikupljenog recikliranog materijala i biootpada, to znači:

- Papir / karton uglavnom se prikupljaju u okviru sustava prikupljanja otpada od vrata do vrata (18 država članica, 4 od njih prikupljaju miješani otpad s dvije ili tri vrste otpada za reciklažu); a deset država se oslanja uglavnom na mjesta odlaganja.
- Staklo se uglavnom prikuplja putem sustava dovođenja i odvođenja spremnika (18 država), a deset država primjenjuje sustav prikupljanja otpada od vrata do vrata za staklo.
- Plastika se prikuplja u okviru sustava od „vrata do vrata“ u 18 zemalja, od kojih samo četiri prikupljaju plastiku kao posebnu frakciju, a svi ostali primjenjuju kombinaciju nekoliko frakcija.
- Šest država članica prikuplja plastiku (pet zajedno s metalima) na mjestima odlaganja, dok osam država članica prikuplja metal na mjestima za odlaganje.
- Bio-otpad prikuplja se od vrata do vrata u 13 država članica.

1.3 Primjer dobre prakse održivog gospodarenja otpadom među EU gradovima s posebnim osvrtom na Ljubljanu

Proizvodnja otpada u 28 glavnih gradova Europske unije kreće se od oko 270 kg / po stanovniku (Dublin) do 666 kg / po stanovniku (Luksemburg), s prosjekom od 445 kg / po stanovniku. Te razlike mogu se djelomično objasniti ekonometrijskim

čimbenicima (poput veličine kućanstva, kućanskih izdataka ili bruto domaćeg proizvoda (BDP) i nekim drugim, kao što su broj turista i dnevni putnici. Gradovi (i lokalne vlasti) su uglavnom odgovorni za prikupljanje dijela komunalnog otpada iz kućanstava. Samo pet gradova (Budimpešta, Kopenhagen, Dublin, Helsinki i London) u podacima pokazuju u kojoj mjeri je uključen otpad iz poslovnog sektora.

Analiza pet EU gradova s najvećom stopom odvajanja otpada (**Ljubljana, Helsinki, Tallinn, Dublin i Beč**) pokazuje da oni, iako imaju različite stope razvoja i sheme prikupljanja otpada, dijele određene zajedničke značajke:

- Imaju uveden **PAYT (pay as you throw)** sustav koji se temelji na ostatnom otpadu putem kojeg se financira odvojeno;
- **Scheme odgovornosti** općina i proizvođača ili **slobodnih tržišnih mehanizama** za recikliranje međusobno se **pametno i skladno kombiniraju**;
- Sustav **naplate naknada** u kombinaciji s općinskim propisima koji postavljaju **skup minimalnih standarda** prvenstveni su **čimbenik uspjeha** u prikupljanju **biootpada**;
- Razvoj sustava odvojenog prikupljanja otpada počeo je s prikupljanjem papira, a zatim kartona, stakla i metala. **Najveći izazovi** prate uvođenje sustava **odvojenog prikupljanja biootpada**;
- Ovi gradovi imaju jasnu komunikaciju prema kućanstvima vezano uz to što se može, a što se ne može staviti u svaku kantu. Treba poticati interes šire populacije o tome kako se gospodari otpadom.

Ključni zaključci / preporuke analize su:

- **Odvojeno prikupljanje frakcija otpada dovodi do veće stope recikliranja**, s obzirom da se različite frakcije prikupljenog otpada obično šalju na oporabu, a posebno na recikliranje.
- **Provedba PAYT sustava (Pay As Your Throw)** za prikupljanje preostalog otpada u sustavu naknada je **jedan od glavnih čimbenika uspjeha** za uspješno odvojeno prikupljanje miješanog komunalnog otpada
- **Sustavi za prikupljanje otpada „od vrata do vrata“ rezultiraju najvišim stopama recikliranja i prinosa.**
- **Strogo odvojeno prikupljanje (jedna kanta za jednu vrstu otpada za recikliranje) obično dovodi do veće stope recikliranja.** Kvaliteta prikupljenog materijala je bolja i stopa odbijanja je niža. Mješoviti pristup može funkcionirati, ali prikupljeni materijal može se izdvojiti samo iz čiste frakcije, samo ako je ima vrlo malo neželjene kontaminacije.

Ljubljana

Ljubljana je razvila jako uspješan sustav odvojenog sakupljanja i trenutno je vodeći grad u Europi u stopi odvojenog prikupljanja otpada s 60 % odvojeno prikupljenog otpada od ukupno proizvedenog komunalnog otpada (320 kg po glavi stanovnika),

od čega je 29,4 % papir, staklo i ambalaža, (42 % ambalaža, 40,9 % papir, 17,1 % staklo), 22,8 % biootpad i 47,8 % miješani komunalni i opasni otpad.

Sustav odvojenog sakupljanja otpada u Ljubljani uključuje:

- Prikupljanje otpada „od vrata do vrata“ za papir i karton, staklo, kombinirano sakupljanje ambalažnog otpada (99 % kućanstava) i biootpada (82 % kućanstava),
- Eko otoci za papir, staklo i ambalažni otpad koji su na raspolaganju svim korisnicima, a ne samo onima u neposrednoj blizini,
- Centri za prikupljanje otpada za papir, staklo, ambalažni i opasni otpad, EE otpad, glomazni otpad, otpadni metal i tekstil
- Podzemni spremnici kao zamjena za spremnike iz kućanstava i eko otoka,
- Mobilni centri za prikupljanje otpada iz kućanstava i poslovnog sektora za kućni opasni otpad, EE otpad, otpadne baterije i jestivo ulje.

Ključni element ove uspješne transformacije i snažnog rasta stopa recikliranja bio je **uvođenje prikupljanja otpada „od vrata do vrata“, posebno biootpada (kuhinjskog i vrtnog otpada)**. Izvor financiranja je **PAYT** naknada koja je uključena u trošak prikupljanja otpada. Snaga, komunalno poduzeće, organiziralo je ne samo odgovarajuće ljudske potencijale, već i komunikacijsku podršku. Promjene u sustavu najprije su dovele do negodovanja stanovnika, najviše na samim počecima uvođenje sustava od “vrata do vrata” 2012. (pilot projekt proveden je 2011. u Brezovici – jednoj od najmanjih rubnih četvrti), pa je intenzivirana komunikacija prema krajnjim korisnicima.

Primjerice, Centar za korisnike komunalnog poduzeća Snaga zaposlio je 90 zaposlenika koji su se javljali i odgovarali na upite građana, a broj poziva narastao je s 3 000 na 13 000 tisuća. Građanima je objašnjavano zašto je stari sustav nemoguć i zašto je novi način prikupljanja jedino održiv. Cjelokupna dobro osmišljena komunikacijska strategija provedena je u suradnji sa svim ključnim dionicima (mediji, lokalne udruge, jedinice lokalne samouprave, informacijski uredi Europskog parlamenta) čime su postignuti odlični rezultati u stjecanju javne podrške i uključanja javnosti u cjelokupan proces.

1.4 Sustav gospodarenja komunalnim otpadom u Republici Hrvatskoj – ciljevi i stanje

1.4.1 Ciljevi gospodarenja otpadom

Sukladno Ugovoru o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, Zakonu o održivom gospodarenju otpadom i Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020., *Specifični cilj 61 - Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta,*

ciljevi sustava gospodarenja komunalnim otpadom do 2020. u cjelovitom sustavu gospodarenja otpadom su:

- Smanjiti količinu otpada koji se odlaže na odlagalištima, odnosno smanjiti udio odloženog komunalnog otpada u usporedbi s prikupljenim komunalnim otpadom na 35 % u odnosu na 2012. kad je odloženo 83 %.
- Povećati iskorištavanje korisnih sirovina

1. 1. 2020.	
minimalno 50 % u masi otpada	Ponovna uporaba i recikliranje papira, metala, plastike i stakla iz kućanstva, po mogućnosti i iz drugih izvora ako su ti tokovi slični otpadu iz kućanstava
minimalno 70 % u masi otpada	Priprema za ponovnu uporabu, recikliranje i drugi načini materijalne uporabe, uključujući postupke zatrpavanja i nasipavanja, u kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale, neopasnog građevnog otpada, isključujući zemlju i kamenje koja nije onečišćena opasnim tvarima

- Postupno smanjiti količinu biorazgradivog komunalnog otpada (uključujući karton i papir) koji se odlaže na odlagalištima otpada u odnosu na 1997.

Do 31. 12. 2013.	Do 31. 12. 2016.	Do 31. 12. 2020.
75 % 567 131 tona	50 % 378 088 tona	35% 264 661 tona

Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine odredio je sljedeće ciljeve kako bi unaprijedio sustav gospodarenja komunalnim otpadom do 2022. u odnosu na 2015.:

Cilj 1.1 Smanjiti ukupnu količinu proizvedenog komunalnog otpada za 5 %

Ovaj cilj uključuje provođenje sljedećih mjera:

- **Uspostavu centara za ponovnu uporabu** (uključuju aktivnosti sakupljanja, popravaka i ponovne distribucije proizvoda koji bi u suprotnom postali otpad). Osim same izgradnje, nabave opreme, PGO je predvidio „izradu i distribuciju promidžbenog materijala, organizaciju radionica i drugo“.
- **Kućno kompostiranje** koje uključuje nabavu i distribuciju kućnih kompostera PGO predviđa „izradu edukacijsko-informativnih materijala, organizaciju

promidžbenih aktivnosti i radionica“, a kao prioritetna područja za provođenje ove mjere predviđena su ruralna područja i predgrađa urbanih sredina s većim brojem stambenih jedinica.

Cilj 1.2 Odvojeno prikupiti 60 % mase proizvedenog komunalnog otpada (prvenstveno papir, staklo, plastika, metal, biootpad i dr.)

Ovaj cilj uključuje provođenje sljedećih mjera:

- Osim nabave opreme, vozila i plovila za odvojeno prikupljanje papira, kartona, metala, plastike, stakla i tekstila, izgradnje postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada, uvođenja naplate i prikupljanja i obrade miješanog biorazgradivog komunalnog otpada i jačanja tržišta otpada namijenjenog recikliranju i izgradnju postrojenja za recikliranje, **PGO predviđa izgradnju i opremanje reciklažnih dvorišta i nabavu mobilnih uz „provedbu izobrazno-informativnih aktivnosti za lokalno stanovništvo“**

Cilj 1.3 Odvojeno prikupiti 40 % mase proizvedenog biootpada koji je sastavni dio komunalnog otpada

- Osim izrade kriterija kvalitete i označavanja komposta i digestata, nabave opreme i vozila za odvojeno prikupljanje biootpada i izgradnju postrojenja za biološku obradu odvojeno prikupljenog biootpada PGO ne predviđa nikakve mjere izobrazno-informativnih aktivnosti

Cilj 1.4 Odložiti na odlagališta manje od 25 % mase proizvedenog komunalnog otpada

1.4.2 Stanje gospodarenja otpadom

Polazišna godina za podatke o vrstama, količini i sastavu otpada je 2016. kad je proizvedeno **1.679.765 tona komunalnog otpada** u sustavu kojim su obuhvaćene sve jedinice lokalne samouprave i 99 % stanovnika Republike Hrvatske.

Od ukupno proizvedenih količina otpada 74 % je činio miješani komunalni otpad, pri čemu je odvojeno sakupljeno 428.466 tona, odnosno 26 %. Specifična ukupna proizvodnja komunalnog otpada po stanovniku iznosila je 392 kilograma.

Primjetne su i velike razlike među županijama vezano uz proizvedene količine komunalnog otpada. Najveće količine komunalnog otpada proizvode Istarska (670 kg), Zadarska (638 kg), Dubrovačko-neretvanska (594 kg), Splitsko-dalmatinska (577 kg), Primorsko-goranska (555 kg), Šibensko-kninska (514 kg) i Ličko-senjska županija (461 kg). Zagreb s 400 kilograma proizvodi prosječnu količinu otpada u Republici Hrvatskoj, a druga po redu je Karlovačka županija s 331 kg. Najmanje otpada proizvode Krapinsko-zagorska (202 kg) i Varaždinska županija (203 kg). Ove velike razlike u Planu gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2017. - 2022.

(PGO) pripisuju se utjecaju turizma i neprovođenju vaganja. Udio komunalnog otpada iz turizma iznosio je 8,31%.

U četvrtini JLS još uvijek se ne provodi odvojeno sakupljanje korisnih vrsta otpada iz komunalnog otpada. Biootpad iz komunalnog otpada se odvojeno sakupljao u svega 109 JLS. Gradska/općinska reciklažna dvorišta prijavila su ukupno 24.158 t odvojeno sakupljenog komunalnog otpada što je povećanje od 8.257 t u odnosu na 2015. U odvojeno sakupljenom komunalnom otpadu u 2016. godini najviše je bilo otpada od papira i kartona te glomaznog otpada. Količina ambalažnog otpada iznosila je 167.172 t odnosno 39% od ukupne količine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada. U ambalažnom otpadu oko 48% činila je ambalaža od papira i kartona, 25% ambalaža od stakla dok je ambalaža od plastike sudjelovala s udjelom od 20%.

Otpadne električne i elektroničke opreme sakupljeno je 35.128 t, a otpadnih baterija i akumulatora iz komunalnog otpada 64 t.

Od ukupno proizvedenih količina komunalnog otpada 2016. godine 77 % se odlagalo na odlagališta (1.288.386 tone), 21 % otpada je oporabom vraćeno u ponovno korištenje, a 2 % komunalnog otpada bilo je privremeno uskladišteno ili obrađeno nekim od ostalih postupaka zbrinjavanja.

Najveće stope oporabe komunalnog otpada bilježe se u Međimurskoj (43%), Zagrebačkoj (32%) i Varaždinskoj županiji (30%), a najmanje u Ličko-senjskoj (13%) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (13%).

Količina proizvedenog biorazgradivog komunalnog otpada u 2016. je iznosila 1.072.439 t od čega je 20% upućeno na uporabu. Riječ je o povećanju od 2% u odnosu na prethodnu godinu. Kompostirano je 29.989 t biootpada iz komunalnog otpada, dok je u bioplinskim postrojenjima digestirano 964 tona komunalnog otpada.

Biorazgradivi komunalni otpad odložen na odlagališta u RH iznosio je 831.977 t. Time zadani cilj iz članka 24. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17) propisan za kraj 2016. godine (378.088 t) još uvijek nije dostignut.

U 2016. organizirano prikupljanje miješanog komunalnog otpada provodile su 203 tvrtke. Ukupno je izgrađeno 84 reciklažnih dvorišta, dok je u funkciju stavljeno 46 mobilnih reciklažnih dvorišta. Taj broj se ocjenjuje nezadovoljavajućim i prema PGO u narednom planskom razdoblju potrebno ga je povećati. Aerobna biološka obrada biootpada kompostiranjem se obavljala u 9 kompostana. To pokazuje da su postojeći kapaciteti za obradu biootpada na razini kućanstava, lokalnoj i nacionalnoj razini nedovoljno razvijeni i da većina općina i gradova nije, iako je to njihova obveza prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom na odgovarajući način razvila sustav odvojenog prikupljanja biootpada. Naime, svega 19 % općina

i gradova provodi odvojeno sakupljanje biootpada i to iz vrtova i parkova s javnih površina, dok su količine sakupljenog biootpada iz kućanstava zanemarive. Prosječno se odvojeno sakupi oko 11% ukupno proizvedenog komunalnog biootpada odnosno oko 60.000 tona, od čega se tek polovica proslijedi na oporabu (kompostiranje, anaerobna digestija). Ovim se otpadom prvenstveno gospodari na način da ga se odlaže na odlagalištima.

1.4.3 Stanje svijesti pojedinih društvenih skupina vezano uz gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj

Strategijom gospodarenja otpada RH iz 2005. utvrđeno je da javnost prema otpadu ima pretežno negativan stav, a sve društvene skupine u pravilu otpad doživljaju kao problem koji netko drugi treba riješiti: državna tijela, fond, agencije, županije, gradovi i općine, političke stranke, komunalna društva, udruge, mediji, stručnjaci, građani i druga zainteresirana javnost... Istaknuto je također da se u rješavanju problema gospodarenja otpadom gotovo redovito javljaju sukobi među različitim skupinama koje ne samo da imaju različite interese već i potpuno oprečne stavove kako bi ih trebalo riješiti.

Konfliktne situacije posebno su uočene prilikom određivanja novih lokacija za bilo koju od građevina i postrojenje za gospodarenje otpadom, pa čak i slučajevima u kojima se nastojalo sanirati neko neuređeno odlagalište otpada. Uzroci ovakvog stanja pripisani su nedovoljnom znanju i informiranosti o otpadu, nepovjerenju i nedovoljnom sudjelovanju javnosti o procesima odlučivanja te nepostojanju jedinstvenog i transparentnog načina odštete zbog umanjene vrijednosti nekretnina. To je stanje trebalo prevladati kontinuiranim provođenjem različitih edukativno-informativnih aktivnosti s ciljem ukazivanja na probleme vezane uz otpad i promicanja pravilnog postupanja s otpadom. Strategijom je također prepoznata potreba sustavnog provođenja istraživanja stavova i motivacija građana za odvojeno prikupljanje otpada.

Dosadašnja praksa pokazala je da edukacija i informiranje javnosti, stručnjaka i različitih tijela za rješavanje problema gospodarenja otpadom nisu same po sebi dovoljne. Prvi je razlog što su se one u pravilu provodile *ad hoc*, bez međusobnog usklađivanja aktivnosti na svim razinama. Drugi, važniji razlog je da za promjenu ponašanja svih skupina javnosti, a građana posebno, nisu dovoljne samo informacije i edukacija. Gospodarenje otpadom ima također i snažnu emocionalnu, vrijednosnu i moralnu dimenziju, posebno za građevine za koje se veže percepcija negativnog rizika vezano uz utjecaje na okoliš i zdravlje ljudi.

Utjecaj različitih informacijsko-edukacijskih kampanja je **ograničen i sporadičan**, a njihov se uspjeh jedino mjeri brojem provedenih kampanji ili brojem tiskanih

brošura, letaka itd. U cijelosti su, pogotovo u području odvojenog prikupljanja komunalnog otpada i kompostiranja zanemareni motivi u podlozi ponašanja građana:

- Društvena i osobna korist od odvajanja otpada/recikliranja - osjećaj da se čini nešto dobro za zaštitu okoliša, sadašnje i buduće generacije;
- Ograničenja u odvajanju otpada (nedostatak mjesta u kućanstvima, udaljenost i broj raspoloživih spremnika);
- Vanjski utjecaji (utjecaj prevladavajućih navika u obitelji, susjedstvu i među prijateljima koji odvajaju ili ne odvajaju otpad);
- Financijski poticaji (smanjenje računa komunalnih usluga, kazne za neodgovorno ponašanje)⁵.

Povrh, **građanima i dalje nedostaju osnovne informacije o gospodarenju otpadom**, a informativni materijali što formom što sadržajem ne prate brzu dinamiku promjena u sektoru gospodarenja otpadom i utjecaj novih medija te nove metodološke stručne pristupe u komunikaciji. Građani pritom imaju nejasnu sliku o svojoj ulozi u cjelovitom sustavu gospodarenju otpadom, o hijerarhiji gospodarenja otpadom i ulozi svakog od koraka u cjelovitom sustavu gospodarenju otpadom, te koristima uređenog sustava gospodarenja otpadom, pogotovo u odnosu na sadašnje, u svakom pogledu nezadovoljavajuće stanje u Hrvatskoj u gospodarenju otpadom koje je jedno od najvećih problema zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj.

Problem je isto tako što informacije i edukacija o odvajanju otpadom ne prati uvijek odgovarajuća infrastruktura (dovoljan broj spremnika blizu mjesta stanovanja) ili mjere koji bi potaknule promjenu ponašanja (sustav obračuna i naplate kojim bi se vrednovalo odgovorno ponašanje). Iako su postignuti određeni koraci u nadogradnji infrastrukture za odvojeno prikupljanje otpada, ona još uvijek zaostaje u odnosu na stvarne potrebe građana koje nameće suvremeni način života, posebno u segmentu odvojenog sakupljanja biorazgradivog komunalnog otpada, ali i mogućnosti za odvojeno odlaganje pojedinih kategorija otpada kao što su papir, staklo, metal i plastika. Tek s Uredbom o gospodarenju komunalnim otpadom⁶ stvorena je podloga za uvođenje reda i ujednačavanje praksi komunalnih poduzeća vezano uz sustav naplate i odvoza, ali će trebati uložiti dodatne napore u informiranje građana. Pojedina komunalna poduzeća će također morati poduzeti dodatne napore u strože nadgledanje načina prikupljanja otpada zbog učestalih kritika građana, posebno u pojedinim urbanim sredinama, da se otpad koji oni odvojeno sakupljaju zatim odvozi zajedno u jednom kamionu, čime izazivaju dodatno nepovjerenje u funkcionalnost sustava gospodarenje komunalnim otpadom.

⁵ Prilagođeno iz *Wesley Shultz: Knowledge, Information, and Household Recycling*

⁶ Donijeta je 2017. (NN 59/17)

Analiza pisanja medija upućuje da su gotovo u svim medijskim objavama s tematikom gospodarenja otpadom prisutna dva prevladavajuća pristupa. Prvi upućuje da u obradi tematike u naslovima i tekstovima dominira oštra kritika sadašnjeg načina gospodarenja otpadom, u prvom redu u usporedbi sa politikama EU. Također, brojni su i natpisi koji se bave pravnim i financijskim posljedicama neizvršavanja obaveza u skladu sa zahtjevima EU. Ovakav pristup obrade tematike upućuje na višegodišnji problem nedostatka povjerenja u institucije, ali i pripisivanja odgovornosti samo jednoj skupini za sve probleme gospodarenja otpadom, pri čemu se uloga građana i njihove odgovornosti nedovoljno ističe kao problem. Mediji također izdvajaju pozitivne primjere, što upućuje da su mediji spremni izdvojiti pozitivne primjere u gospodarenju otpadom.

1.4.4 SWOT i EPISTLE analiza

Cilj je dolje prikazane SWOT analize dati sažeti pregled unutarnjih snaga i slabosti, kao i prilika i prijetnji vezano uz Program izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spremnost Ministarstva da posveti posebnu pozornost informiranju, obrazovanju i podizanju svijesti građana ▪ Spremnost Ministarstva da kroz Program osigura kontinuirano i plansko provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti javnosti vezano uz održivo gospodarenje otpadom ▪ Europska komisija će davati sve veći značaj i tražiti provođenje obrazovnih i informativnih aktivnosti te podizanju svijesti među građanima vezano uz održivu proizvodnju i potrošnju, očuvanje resursa i sprječavanje nastanka otpada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hrvatska među tri zemlje EU s najvišom stopom odlaganja otpada na odlagalištima ▪ Informiranje i edukacija građana provodi se <i>ad hoc</i> - nedostaje nacionalna umreženost svih općina i gradova koje su po ZOGO-u dužne provoditi aktivnosti informiranja i edukacije na svojem području, kao i jedinstvena krovna platforma svih tijela zaduženih za provedbu PGO ▪ Nedovoljno dobra suradnja i koordinacija s ciljem ujednačavanja kvalitete izobrazno-informativnih materijala i aktivnosti među tijelima čime bi se izbjeglo nepotrebna preklapanja i rasipanje financijskih i ljudskih resursa za provođenje aktivnosti ▪ Nedovoljna razmjena iskustava među tijelima vezano uz provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti ▪ Značajne neusklađenosti u uvođenju/nadograđivanju infrastrukture za odvojeno prikupljanje otpada, sustava naplate (u smislu vrednovanja

odgovornog ponašanja) i aktivnosti usmjerenih na jačanje svijesti, informiranje i obrazovanje

PRILIKE

- Sve jača svijest o važnosti uspostavljanja funkcionalnog i uređenog sustava gospodarenja otpadom
- Pojedini gradovi i općine kao i njihova komunalna poduzeća pokazuju da je moguće uspostaviti primjere dobre prakse i komunikaciju s građanima u području gospodarenja otpadom
- *Monitoring* EU - mogućnost plaćanja kazni može stvoriti dodatni pritisak i utjecati na spremnost svih tijela da što brže i djelotvornije riješe problem gospodarenja otpadom

PRIJETNJE

- Velika razina neinformiranosti građana o cjelovitom sustavu gospodarenja otpadom i svojoj ulozi u sustavu
- Otpad se u pravilu doživljava kao problem koji treba riješiti netko drugi - ne postoji jasno izgrađena svijest da je otpad zajednički problem
- Nepovjerenje građana u nadležna tijela vezano uz probleme u gospodarenju otpadom
- Sklonost pojednostavljivanju složenih problema – ostvarivost koncepta 'nula otpada'
- Površnost pojedinih medija u izvještavanju dodatno doprinosi pojednostavljivanju i nerazumijevanju složenih problema gospodarenja otpadom
- Spora dosadašnja dinamika uvođenja nove infrastrukture za odvajanje otpada i mogući zastoji u nabavi novih dodatnih spremnika, izgradnji reciklažnih dvorišta i centara te postrojenja za sortiranje otpada
- Dinamika kojom će se odvijati izgradnja novih kompostana i kojom će općine i gradovi razviti sustav odvojenog prikupljanja biootpada
- Složeni sustav upravljanja zgradama (mogućnost zgrada da kontroliraju spremnike „na kućnom pragu“) i neriješeno pitanje sustava nagrađivanja građana za odgovorno ponašanje i kažnjavanja neodgovornog ponašanja (motiviranje građana da što više odvajaju otpad)

Cilj je dolje prikazane EPISTLE analize „smjestiti“ Program izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom u širi kontekst vezano uz različite

vrste utjecaja i pomoći u sagledavanju šire slike u okviru koje će se odvijati predviđene aktivnosti.

EKONOMSKI UTJECAJI
Raspoloživost značajnih sredstava iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. Specifični cilj 61
Priuštivost komunalnih usluga za kućanstvo, omjer kvalitete i troška usluga
Moguće kazne zbog kašnjenja u uspostavljanju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i kršenja EU propisa
POLITIČKI UTJECAJI
Potreba snažne političke volje i odlučnost za rješavanje problema gospodarenja otpadom
Moguće kazne zbog kašnjenja u uspostavljanju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i kršenja EU propisa
INFORMACIJSKI UTJECAJI
Internet dramatično mijenja pristupe, stilove i oblike komunikacije i oglašavanja, a svaku informaciju i događaj čini trenutno dostupnim
Razvoj društvenih mreža (Facebook, Twitter) potiče brzo širenje i informacije iz službenih i neslužbenih izvora, omogućuje komentiranje koje može percepcije usmjeriti u sasvim krivom smjeru
Brza razmjena informacija (<i>online</i>)
Kvaliteta informacija - nalaz Državnog ureda za reviziju iz 2014. pokazao je da županije, općine i gradovi nisu redovito, a neke i uopće, dostavljale izvještaje o provedbi i izvršenju planova gospodarenja otpadom Agenciji za zaštitu okoliša i Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, zbog čega je Agencija iz godine u godinu objavljivala pregled podataka, a da oni nisu odražavali pravo stanje gospodarenja otpadom u RH
DRUŠTVENI UTJECAJI
Loša reputacija sektora gospodarenja otpadom
Niska razina informiranosti i obrazovanja građana o temama gospodarenja otpadom
Nedovoljno razumijevanje tematike - pojednostavljivanje i senzacionalistički pristup pojedinih medija kako bi tematiku učinili pristupačnom i zanimljivom 'prosječnoj publici'
Strah kao dominantna emocija u lokalnoj zajednici kod projekata koji sa sobom nose okolišna pitanja, sve češći stavovi lokalnih zajednica „ne u mojem dvorištu“ proteklih godina posebno vezano uz CGO, ali i druge građevine
Niska razina povjerenja u sve institucije sustava i tijela nadležna za provođenje PGO, na nacionalnoj i lokalnoj razini
Nedostatak svijesti, motiva i navika za odvajanje otpada
TEHNOLOŠKI UTJECAJ
Novi materijali, nove tehnologije, novi izvori energije
Novi sustavi nadzora, kontrole, praćenja, prijenosa i obrade informacija - velike mogućnosti ICT tehnologije
Primjena najbolje raspoložive tehnologije s ciljem smanjivanja CO ₂ emisija
PRAVNI UTJECAJI
Utjecaj pravnog okvira EU - složenost i dinamika EU regulative vezano uz otpad
Imovinsko-pravna pitanja vezano uz vlasništvo nad zemljištem koja mogu bitno usporiti aktivnosti

Utjecaj prostorno-planskih podloga i brzine postupaka na brzinu i dinamiku provođenja pojedinih mjera, dodatna kašnjenja i odgode mogu još više narušiti povjerenje u institucije sustava i tijela nadležna za provedbu PGO
OKOLIŠNI UTJECAJI
Utjecaj sadašnjeg sustava na sastavnice okoliša, a posebice na staništa i vrste
Utjecaj divljih i nesansiranih odlagališta na sastavnice okoliša, a posebno na podzemne vode
Neadekvatno vrednovanje smanjivanja utjecaja na okoliš sustava gospodarenja otpadom dopunjenog novim rješenjima (smanjivanje direktnih i kumulativnih utjecaja)

1.4.5 Akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo - komunikacijski aspekti

Europski odbor regija (EOR) u svojem je mišljenju o *Akcijskom planu EU-a za kružno gospodarstvo*⁷ izrazio žaljenje što u njemu „nije posvećena pozornost edukaciji i podizanju svijesti“ i pozvao je Komisiju da u suradnji s državama članicama, regionalnim i lokalnim vlastima i drugim partnerima razvija taj aspekt, kao i da potiče stjecanje i razmjenu znanja te odgovarajućih i dokazano dobrih praksi u svrhu podizanja svijesti. EOR je ocijenio prioriternim područjima mjere usmjerene na **recikliranje i smanjenje upotrebe plastike, pitanja bacanja otpada u okoliš i razbacivanja hrane**.

Postizanje ambicioznog cilja zatvorenog kružnog gospodarstva obuhvaća mjere ekološkog dizajna proizvoda i usluga, sprječavanje nastanka otpada, recikliranje, ponovno korištenje i oporabu materijala, kao i smanjenje opasnih tvari i preradu problematičnih sastojaka s ciljem poticanja mogućnosti popravljivanja, recikliranja, ažuriranja i trajnosti. U tome smislu je prema EOR-u potrebna trajna promjena percepcije tog pitanja i ponašanja potrošača. EOR stoga naglašava da u sve mjere gospodarenja otpadom treba u znatnoj mjeri uključiti potrošače i to tako što će ih lokalna i regionalna tijela koja su odgovorna preradu komunalnog otpada transparentno informirati o postupcima prerade i praćenja recikliranja svih materijala kako bi mogli više sudjelovati u njegovom odgovarajućem zbrinjavanju i recikliranju.

Vežano uz potrošnju EOR je naglasio da su za problem sve kraćeg ciklusa korištenja proizvoda kao što je elektronička oprema i odjeća relevantnije **navike potrošača i društveni trendovi** od navodne i stvarne tehničke zastarjelosti⁸. Komisija, države članice i posebno regionalne i lokalne vlasti stoga trebaju poduzimati mjere kako bi se među građanima i gospodarskim subjektima **poboljšala percepcija i unaprijedilo razumijevanje poveznica između održive**

⁷ Službeni list Europske unije, 21. 3. 2107. C88/83

⁸ Vijeće Europske unije, 10444/16 je istaknulo da je na europskoj razini potrebno djelovanje usmjereno na produživanje životnog vijeka proizvoda, uključujući i apostrofiranje planiranog zastarijevanja proizvoda.

i neodržive potrošnje, važnosti sprječavanja nastanka otpada, očuvanja resursa i zaštite okoliša, kao i odgovornosti proizvođača u području dizajna i promidžbe proizvoda te EOR preporučuje da se ovi aspekti značajnije uključuju u obrazovne programe i informativne kampanje.

Vijeće Europske unije na svojem je 3476. sastanku posvećenom okolišu održanom 20. lipnja 2016.⁹ istaknulo važnost hijerarhije otpada u podupiranju tranzicije prema kružnom gospodarstvu, počevši od jačanja sprječavanja nastanka otpada, pripreme otpada za ponovno korištenje i recikliranje te smanjivanja odlaganja otpada posebno kroz značajno snižavanje stope odloženog otpada. Pri tome je istaknulo **ključnu ulogu potrošača u tranziciji prema kružnom gospodarstvu**. U tom kontekstu naglasilo je važnost izgradnje svijesti, poticanjem odgovarajućih tržišnih mehanizama i razvojem podržavajuće infrastrukture za poticanje održivog ponašanja, potrošnje i proizvodnje. Potrošači zato moraju imati pravovremeni pristup pouzdanim i jasnim informacijama o okolišnim značajkama proizvoda i usluga kako bi mogli donositi informirane odluke. Komisija i države članice trebaju podržavati aktivnosti usmjerene na izgradnju svijesti koje će biti usmjerene na potrošače u poticanju kružnog gospodarstva.

⁹ Vijeće Europske unije, 10444/16



Program izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom – svrha, predmet, rezultati i ishodi

U okviru ovog Programa planira se provedba izobrazno-informativnih aktivnosti kao podrška provođenju Specifičnog cilja *6i1 – Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagalište, Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“*. Provođenje ovog Specifičnog cilja treba doprinijeti ispunjenju pravne stečevine na temelju obaveza za koje su u Ugovoru o pristupanju utvrđena prijelazna razdoblja za Hrvatsku u području gospodarenja otpadom. Program se odnosi na četverogodišnje razdoblje (2018. - 2021.) s naglaskom na prve dvije godine, dok će Ministarstvo zaštite okoliša i energetike prema potrebi ažurirati program za druge dvije godine.

Svrha ovog Programa

Doprinos povećanju stope odvojeno prikupljenog komunalnog otpada i smanjenju količine otpada koji se odlaže na odlagališta.

Predmet ovog Programa

Izgradnja svijesti građana Republike Hrvatske o važnosti održivog gospodarenja komunalnim otpadom što uključuje strateško planiranje i provedbu izobrazno-informativnih aktivnosti, kao i praćenje njihovog učinka kroz godine. Glavna svrha strateškog pristupa izgradnji svijesti građana Republike Hrvatske je omogućiti kontinuiranu i sustavnu komunikaciju u području održivog gospodarenja otpadom, s posebnim naglaskom na sprječavanje nastanka otpada, odvojeno prikupljanje komunalnog otpada, ponovnu uporabu predmeta i kućno kompostiranje. Očekuje se da će ovaj pristup omogućiti kvalitetnije informiranje i edukaciju građana o sprječavanju nastanka otpada, odvojenom prikupljanju komunalnog otpada, ponovnoj uporabi predmeta i kućnom kompostiranju. Iako Zakonom o održivom gospodarenju otpadom nije propisana obaveza jedinica lokalne samouprave da izrade planove informiranja i edukacije za održivo gospodarenje otpadom te provode istraživanja s ciljem boljeg razumijevanja stavova, razine informiranosti i motiviranosti građana za održivo gospodarenje otpadom¹⁰, u skladu s najboljom svjetskom preporučenom praksom odnosa s javnošću ovim se programom predviđa širi opseg aktivnosti kako bi se osiguralo što kvalitetnije informiranje i edukacija građana. Kvalitetnije informiranje i edukaciju omogućit će definiranje planova informiranja i edukacije za održivo gospodarenje otpadom te provođenje istraživanja. Ovi bi planovi, izborom informativnih i edukativnih aktivnosti i načina njihova provođenja, trebali odraziti dosadašnji napredak i stupanj razvoja jedinica lokalne samouprave u segmentu održivog gospodarenja otpadom, ciljeve održivog gospodarenja otpadom koje će gradovi i općine definirati

¹⁰ Sukladno člancima 21. stavak 5., 28 stavak 6. i 39. jedinice lokalne samouprave su dužne predvidjeti mjere potrebne za ostvarivanje ciljeva smanjivanja ili sprječavanja nastanka otpada koje uključuju i izobrazno-informativne aktivnosti, i to osobito (ali ne i isključivo!) javne tribine, informativne publikacije o gospodarenju otpadom i objavu specijaliziranih priloga u medijima kao što su televizija i radio, uspostaviti i ažurirati mrežnu stanicu s informacijama o gospodarenju otpadom, te osigurati njihovo provođenje na svojem području kao i izvijestiti o njihovom provođenju.

svojim planovima gospodarenja otpadom, kao i stanje svijesti i potrebe građana (ukupno i segmentirano po skupinama) vezano uz informiranje i edukaciju za održivo gospodarenje otpadom i kružno gospodarstvo. Drugim riječima, jedinice lokalne samouprave će u skladu sa svojim potrebama kroz plan informiranja i edukacije dobiti mogućnost da u skladu s unaprijed definiranim ciljevima planiraju različite aktivnosti, prate njihovo provođenje i ocjenjuje im uspješnost na temelju unaprijed definiranih kriterija uspješnosti, a da pri tome ispunjavaju zakonom definirane obaveze u području informiranja i edukacije.

Rezultati i ishodi Programa

Provedba ovog Programa će rezultirati provođenjem informativnih i edukativnih aktivnosti zbog kojih će građani biti cjelovito informirani i upoznati s ciljevima gospodarenja otpadom i motivirani za njihovo ostvarivanje. Preporuka je ovog Programa da jedinice lokalne samouprave izrade planove informiranja i edukacije građana. Sprječavanje nastanka otpada kao i odvajanje otpada te odgovorno postupanje s otpadom bit će prepoznato kao poželjno društveno ponašanje. Naposljetku, provedba ovog Programa doprinijet će većim stopama odvajanja pojedinih kategorija otpada te većom stopom recikliranja, kao i manjom količinom odloženog biorazgradivog otpada u odnosu na polazišnu 2016. godinu¹¹. Ulazni podaci za mjerenje uspješnosti provedbe rezultata i ishoda ovog Programa bit će podaci Hrvatske agencije za okoliš i prirodu vezano uz gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj.

1.5 Ciljevi izobrazno-informativnih aktivnosti

Ostvarenjem izobrazno-informativnih aktivnosti doprinijet će se željenim pozitivnim promjenama u sustavu gospodarenja otpadom na duži rok, u razdoblju nakon što prestane provođenje ovog Programa, kao i željene promjene na kraći rok, neposredno nakon prestanka provođenja ovog Programa. Ukupni utjecaj ostvarenih promjena ovisit će i o uspješnosti provođenja drugih ciljeva i mjera predviđenih Planom gospodarenja otpada Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. kako bi se unaprijedio sustav gospodarenja komunalnim otpadom.

Opći ciljevi

- Informirati i educirati građane Hrvatske o razlozima EU za prijelaz na kružno gospodarstvo i ulozu gospodarenja otpadom u prijelazu s linearnog na kružno gospodarstvo.
- Izgraditi svijest i razumijevanje svih skupina javnosti o potrebi zaštite i učinkovitijeg upravljanja resursa (demistificirati pretpostavku da su resursi obilni, dostupni te da ih se lako može crpiti i jeftino odlagati).

¹¹ Vidjeti poglavlje: 1.4.2. Stanje gospodarenja otpadom

- Izgraditi svijest svih skupina javnosti o važnosti reda prvenstva (hijerarhije) gospodarenja otpadom u prijelazu s linearnog na kružno gospodarstvo.
- Izgraditi svijest građana Hrvatske u svojstvu potrošača o važnosti promjene njihovih navika (*konzumerizam*) za prijelaz s linearnog na kružno gospodarstvo.
- Informirati i uključiti pojedine skupine javnosti u izradu planova gospodarenja otpadom u općinama i gradovima za novo plansko razdoblje¹². Sudjelovanje javnosti u izradi planova gospodarenja otpadom pojedinih općina i gradova je posebno važno jer osim tokova otpada i procjene budućih tokova, njima se razrađuju detalji specifični za to područje vezano uz moguće lokacije i smještaj građevina kao i utjecaje.
- Pripremiti podloge da gradovi i općine zajedno s komunalnim društvima počnu transparentno informirati građane na svojim internetskim stranicama o postupcima obrade otpada i omogućiti im praćenje tijeka recikliranja odvojeno prikupljenog otpada.

Specifični ciljevi

Sprječavanje nastanka otpada

- Cilj je modela kružnog gospodarstva svesti nastajanje otpada na najmanju moguću mjeru, i to ne samo otpada koji nastaje u proizvodnim procesima, već sustavno, tijekom čitavog životnog ciklusa proizvoda i njegovih komponenti.
- Sprječavanje nastanka otpada podrazumijeva mjere poduzete prije nego li je tvar, materijal ili proizvod postao otpad, a kojima se smanjuju:
 - (a) količine otpada uključujući ponovnu uporabu proizvoda ili produženje životnog vijeka proizvoda,
 - (b) štetan učinak otpada na okoliš i zdravlje ljudi ili
 - (c) sadržaj štetnih tvari u materijalima i proizvodima.
- Osvijestiti građane Hrvatske da je prvi i najpoželjniji način postupanja s otpadom smanjenje količine otpada kojeg svakodnevno proizvodimo jer tako možemo smanjiti i njegov štetan utjecaj na okoliš, ali i uštedjeti.
- Informirati i educirati građane kako kupovati racionalno, birati veća pakiranja umjesto više manjih.
- Osvijestiti građane da koriste vrećice za višekratnu uporabu umjesto jednokratnih plastičnih vrećica.
- Informirati i educirati građane kako kupovati namirnice planski i onoliko koliko im stvarno treba, u svrhu smanjivanja nastanka otpada od hrane.
- Osvijestiti građane da konzumiraju vodu iz slavine koja je u većini slučajeva ispravna kao i voda iz boce.

¹² Zakon o održivom gospodarenju otpadom izričito propisuje pravo javnosti na davanje mišljenja, prijedloga i primjedbi na nacrt nacionalnog plana i planova gospodarenja otpadom gradova i općina, odnosno sudjelovanje javnosti u ranoj fazi donošenja.

Odvojeno prikupljanje komunalnog otpada

- Izgraditi svijest građana Hrvatske da je odvojeno prikupljanje otpada ključni korak koji omogućuje recikliranje otpada i da je recikliranje preduvjet za kružno gospodarstvo.
- Informirati i educirati građane Hrvatske i druge skupine javnosti o njihovoj ulozi u postizanju ciljeva odvojenog prikupljanja otpada i povećanja udjela ponovne uporabe i recikliranja papira, metala, plastike i stakla iz kućanstava.
- Informirati i educirati građane Hrvatske u svojstvu potrošača o znakovima na ambalaži i proizvodima vezano uz recikliranje.
- Kontinuirano informirati i educirati djecu i mlade o važnosti odvajanja otpada kao temeljnog preduvjeta za postizanje visokih stopa recikliranja komunalnog otpada.
- Uspostaviti poveznicu između hrvatskih i EU ciljeva vezano uz povećanje udjela odvajanja pojedinih kategorija otpada sa svakodnevnim iskustvima i ponašanjem građana. Građane se mora informirati o postignutim ciljevima u općinama i gradovima i na razini Hrvatske vezano uz povećanje udjela odvajanja pojedinih kategorija komunalnog otpada svake godine, kako bi mogli pratiti napredak i kako bi imali osjećaj udjela i postignuća.
- Oblikovati 'nacionalnu platformu' koja će omogućiti i potaknuti pozitivnu natjecateljsku atmosferu među općinama i gradovima vezano uz primjenu mjera odvojenog prikupljanja komunalnog otpada i oblikovanje boljih praksi.
- Motivirati građane na odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta komunalnog otpada s ciljem postizanja visokih stopa recikliranja i kvalitete materijala za recikliranje.

Kućno kompostiranje

- Informirati i educirati građane Hrvatske o tome što je kompostiranje, kako se i od čega može proizvoditi kompost te gdje i kako upotrijebiti kompost (u onim općinama i gradovima gdje će biti omogućeno kućno kompostiranje i prioritarnim područjima definiranim PGO).
- Informirati i educirati građane o tome što je biootpad, zašto i kako ga odvojeno prikupljati, gdje i kako se obrađuje odvojeno prikupljeni biootpad, što se dobiva obradom odvojeno prikupljenog biootpada te gdje i kako se koristi kompost dobiven obradom odvojeno prikupljenog biootpada (u onim općinama i gradovima gdje će biti omogućeno odvojeno prikupljanje biootpada iz kućanstava).
- Motivirati građane na kućno kompostiranje s ciljem smanjenja količine proizvedenog komunalnog otpada.
- Osvijestiti građane¹³ o njihovoj ulozi u sprječavanju nastanka otpada iz hrane i smanjivanju otpada iz kuhinje koji se trenutno odlaže na odlagalištima otpada.

¹³ Oko 100 milijuna tona hrane godišnje nepotrebno se odbacuje

- Kontinuirano informirati i educirati djecu i mlade vezano uz važnost odgovorne kupovine i potrošnje hrane radi smanjenja nastanka otpada.

Ponovna uporaba predmeta

- Osvijestiti građane Hrvatske o važnosti ponovnog korištenja i mogućnosti popravljanja predmeta za produžavanje životnog vijeka proizvoda radi smanjenja nastanka otpada, očuvanja resursa i postizanje kružnog gospodarstva.
- Kontinuirano informirati i educirati djecu i mlade o trendu sve kraćeg ciklusa i korištenja proizvoda i potrebi usvajanja navika za odgovornu potrošnju i korištenje predmeta.

1.6 Smjernice za jedinice lokalne samouprave

Svrha izrade Programa je bila definirati vrste izobrazno-informativnih aktivnosti koje odgovorni dionici trebaju provoditi za javnost iz područja održivog gospodarenja komunalnim otpadom, kao i načine provedbe. Odgovorni dionici su prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN, 94/2013.) jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi) koji su slijedom članaka 21., stavak 5., 28. stavak 6. i 39. dužne provoditi sljedeće aktivnosti:

- Planom gospodarenja otpadom predvidjeti mjere potrebne za ostvarenje ciljeva smanjivanja ili sprječavanje nastanka otpada, uključujući izobrazno-informativne aktivnosti i akcije prikupljanja otpada,
- Osigurati provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti na svom području;
- Osigurati o svom trošku i na odgovarajući način godišnju provedbu izobrazno-informativnih aktivnosti u vezi gospodarenja otpadom na svojem području, a osobito javne tribine, informativne publikacije o gospodarenju otpadom i objavu specijaliziranih priloga u medijima kao što su televizija i radio,
- U sklopu mrežne stranice uspostaviti i ažurno održavati mrežne stranice s informacijama o gospodarenju otpadom na svojem području,
- Izvještavati o provedbi izobrazno-informativnih aktivnosti u okviru godišnjeg izvješća o provedbi plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave.

Prema i za potrebe ovog Programa, jedinice lokalne samouprave dijele se na četiri kategorije – I. kategoriju čine jedinice lokalne samouprave do 10 000 stanovnika (njih 482), II. kategoriju jedinice lokalne samouprave s više od 10 000 do 40 000 stanovnika (njih 60), III. kategoriju jedinice lokalne samouprave s više od 40 000 do 100 000 stanovnika (njih 10), IV. kategoriju jedinice lokalne samouprave s više od 100 000 stanovnika (njih 10).

stanovnika (njih 4)¹⁴, te Grad Zagreb. Pretpostavka je da će velike jedinice lokalne samouprave odabrati sve obavezne mjere i većinu preporučenih mjera, u skladu sa svojim specifičnostima i stupnjem ostvarenja ciljeva gospodarenja otpadom. Male i srednje jedinice izabrat će sve obavezne mjere i određeni broj preporučenih mjera predviđenih Programom.

Programom su definirane sljedeće mjere:

- Mjere provođenja aktivnosti propisane Zakonom o održivom gospodarenju otpadom – obavezne mjere,
- Mjere provođenja aktivnosti koji nisu propisane Zakonom o održivom gospodarenju otpadom – preporučene mjere.

Ovisno o veličini i u skladu sa svojim specifičnim potrebama jedinicama lokalne samouprave ovaj Program služi kao predložak za izbor obaveznih i preporučenih aktivnosti koje će provoditi jedinica lokalne samouprave, kao i skupina javnosti za koje postoji najveća potreba za provođenjem aktivnosti (na primjer turisti kao izuzetno važna skupina koja je dosad bila izostavljena iz komunikacije). Preporuka je da jedinice lokalne samouprave izaberu obavezne i preporučene aktivnosti i da ih poslože kroz plan informiranja i edukacije. Preporučeni, ali ne i obvezni, standardni elementi svakog plana informiranja i edukacije su:

- Analiza situacije vezano uz informiranje i edukaciju na području grada i općine,
- Rezultati istraživanja stavova građana (ukoliko je provedeno),
- SWOT analiza informiranja i edukacije,
- Komunikacijske i infrastrukturne prepreke i preduvjeti za ostvarivanje pojedinačnih ciljeva gospodarenja otpadom u odnosu na pojedinačne tokove otpada,
- Ciljevi informiranja i edukacije,
- Ključne poruke,
- Aktivnosti s terminskim planom,
- Upravljanje projektom informiranja i edukacije (projektno upravljanje),
- Praćenje i evaluacija.

Odlukom Vlade o implementaciji Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine potrebno je provesti mjeru 1.1.2. kojom se planira razvoj sustava za sprječavanje nastanka otpada te informiranja i razmjene dobre prakse između nadležnih tijela, poslovnih subjekata i građana. S navedenim ciljem, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu 2017. godine izradila je Portal sprječavanja nastanka otpada

¹⁴ Izvor podataka je Državni zavod za statistiku, popis stanovništva 2011.,

<https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>,

https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/H02_03/H02_03.html.

(<http://sprjecavanjeotpada.azo.hr/>). Namjena Portala je poslužiti kao središnja on-line lokacija koja će sadržavati informacije o mogućim mjerama i provedenim aktivnostima na temu sprječavanja nastanka otpada.

Sastavni dio Portala je web aplikacija predviđena za (dobrovoljnu) dostavu podataka o aktivnostima/projektima koje provode jedinice lokalne samouprave u području sprečavanja nastanka otpada. Aplikacija (<http://sprjecavanjeotpada.azo.hr/rpt.htm>) je također osmišljena kao i moguća podrška provedbi obaveze koju imaju JLS vezano za izvješćivanje o provedenim izobrazno-informativnim aktivnostima (članak 39. stavak 5. Zakona o održivom gospodarenju otpadom NN 94/13, 73/17).

MZOE koordinira politiku zelene javne nabave koju su prema Nacionalnom planu zelene javne nabave u obvezi provoditi JLS. Preporuka je da svi tiskani materijali za izobrazno – informativne aktivnosti trebaju biti izrađeni korištenjem mjerila zelene javne nabave, koje je usvojila Vlada Republike Hrvatske i mogu se naći na poveznici <http://www.zelenanabava.hr/>.



1.7 Mapiranje skupina javnosti

U tablici 1 se donosi pregled skupina javnosti, razrađen po njihovim specifičnosti, koje jedinice lokalne samouprave (uključujući i komunalna društva) trebaju uključiti u provođenje izobrazno - informativnih aktivnosti i s kojima trebaju ostvariti dvosmjernu komunikaciju.

Tablica 1: Značajke i interesi pojedinih skupina javnosti vezano uz provođenje programa

Skupine	Značajke	Interes
Svi građani	<p>Građani Republike Hrvatske, svih dobnih skupina, bez obzira na mjesto stanovanja. Svojim prihvaćanjem novih održivih trendova u gospodarenju otpadom te promišljenim i odgovornim postupanjem mogu utjecati na ispunjavanje ciljeva u očuvanju okoliša.</p> <p>Razumijevanje stavova, navika i motiva ključno je plansko i strateško informiranje i obrazovanje građana različitih skupina. Iskustva iz drugih zemalja i Hrvatske u onoj mjeri u kojoj se provode pokazuju da istraživanja omogućuju kvalitetnije postavljanje komunikacijskih ciljeva i poruka, jer su dosadašnji ciljevi i poruke bili nedovoljno specifični, odnosno nedovoljno su uvažavali specifičnosti lokalne sredine.</p>	<p>Nizak trošak komunalnih usluga za zbrinjavanje otpada u kućnom budžetu</p> <p>Komfor u smislu dostupnosti spremnika za odvajanje otpada što bliže mjestu stanovanja s obzirom na sve užurbaniji životni stil</p> <p>Osjećaj da svojim aktivnostima vezano uz gospodarenje otpadom doprinose zajednici i budućim generacijama i da su njihove aktivnosti prepoznate i vrednovane</p> <p>Kvalitetne informacije o odvajanju otpada što podrazumijeva kvalitetu sadržaja i atraktivnost prikaza informacija (posebno prilagođenu komunikaciji putem pametnih telefona i navikama) - jasne upute što odvajati i kako, širi kontekst (EU, hijerarhija gospodarenja otpadom)</p> <p>Mogućnost zapošljavanja u centrima za ponovnu uporabu predmeta</p> <p>Građani kao potrošači imaju interes dobiti informacije o obradi otpada i praćenju recikliranja kako bi mogli sudjelovati u odgovarajućem zbrinjavanju i recikliranju.</p>
Žene	<p>Češće se od muškaraca brinu o kućanstvu, posebno vezano uz pripremanje obroka. To je posebno važno s obzirom da najveći udio u miješanom komunalnom otpadu ima otpad iz kuhinje (30,9%).</p> <p>Aktivnosti usmjerene na ovu skupinu javnosti trebaju se provoditi izdvojeno tijekom planskog razdoblja. Njihov cilj je prilagoditi poruke posebno za ovu skupinu u odnosu na njene značajke, mogući utjecaj i značaj za postizanje ciljeva vezano uz odvojeno prikupljanje otpada i kompostiranje.</p>	<p>Jednostavnost i što manje vremena u organizaciji odvajanja i odlaganja otpada</p> <p>Blizina spremnika</p> <p>Osjećaj da su njihove aktivnosti prepoznate i vrednovane</p> <p>Jednostavne i atraktivne upute za odvajanje otpada</p>

	<p>Pojedina provedena istraživanja ukazuju da s obzirom na spol žene više odvajaju otpad od muškaraca, a posebno osobe višeg stupnja obrazovanja.</p>	
Umirovljenici	<p>Najviše vremena provode u kućanstvima te imaju vremena za pravilno odvajanje otpada i kompostiranje. Također, dolaze iz vremena kada nije postojao pretjerani konzumerizam, kada se većina stvari čuvala i ponovno upotrebljavala zbog čega su svojim djelovanjem dobar primjer mlađima o ponovnoj upotrebi predmeta, a mladi često nove navike koje su usvojili u vrtiću/školi prenose na starije tako da tu postoji sinergija.</p> <p>Aktivnosti usmjerene na ovu skupinu javnosti trebaju se provoditi izdvojeno tijekom planskog razdoblja. Njihov cilj je prilagoditi poruke specijalno za ovu skupinu u odnosu na njene značajke, mogući utjecaj i značaj za postizanje ciljeva vezano uz odvojeno prikupljanje otpada, kompostiranje i posebno ponovnu uporabu predmeta.</p>	<p>Nizak trošak komunalnih usluga za zbrinjavanje otpada u kućnom budžetu</p> <p>Osjećaj da svojim aktivnostima vezano uz gospodarenje otpadom doprinose zajednici i budućim generacijama i da su njihove aktivnosti prepoznate i vrednovane</p>
Turisti	<p>Turizam ima važan utjecaj jer turisti, posebno oni koji koriste apartmanski smještaj, bitno doprinose rastu količine otpada tijekom turističke sezone. Potpuno zanemarena skupina javnosti, posebno turisti koji koriste privatni (apartmanski smještaj, kampovi), iako se upravo u turističkim županijama proizvode najveće količine otpada. Turisti također mogu doprinijeti ostvarenju ciljeva gospodarenja otpadom Republike Hrvatske kao turističke destinacije, ali im je potrebno osigurati im informacije, barem na jednom od jezika kojim se inače koriste.</p> <p>Aktivnosti usmjerene na ovu skupinu javnosti trebaju se provoditi izdvojeno tijekom planskog razdoblja. Njihov cilj je prilagoditi poruke posebno za ovu skupinu u odnosu na njene značajke, mogući utjecaj i značaj za postizanje ciljeva vezano uz odvojeno prikupljanje otpada i kompostiranje. Općine i gradovi zajedno s komunalnim društvima u turističkim županijama ove aktivnosti trebaju provoditi kontinuirano tijekom turističke sezone. Oni koji se odluče provoditi ove aktivnosti mogu naknadno uspoređivati svoja iskustva u njihovim provođenju s ciljem standardizacije (ujednačavanja kvalitete)</p>	<p>Kako sve više jača ekološka svijest, pa tako i među turistima, tako i turisti žele imati osjećaj da su na pozitivan način doprinijeli zaštiti okoliša na lokalitetu gdje se odmaraju (pogotovo ako su višegodišnji posjetitelji).</p>

	komunikacijskih aktivnosti u ovom području.	
Milenijska generacija	<p>Generacija kojoj je prema globalnom istraživanju Nielsena izuzetno važna održivost proizvoda koje kupuju kao i da ga kupuju od kompanija koje su odgovorne prema okolišu i koje daju pozitivan doprinos zajednici. Također ovoj je generaciji važno da kupuju proizvode od svježih i prirodnih/organskih sastojaka. Prema drugim istraživanjima ova generacija vrjednuje napore kompanija koje smanjuju nepotrebnu ambalažu ili je proizvode iz recikliranog materijala.</p> <p>Ova je skupina javnosti do sad bila u potpunosti zanemarena u izobrazno-informativnim aktivnostima u području gospodarenja otpada. S obzirom da se ovu generaciju najčešće može naći na društvenim mrežama aktivnosti usmjerene na milenijsku generaciju trebaju oblikom i sadržajem prilagođene načinu na koji ova generacija konzumira sadržaje. Provođenju aktivnosti za ovu skupinu javnosti trebalo bi prethoditi istraživanje koje bi omogućilo bolje razumijevanje njihovih stavova, motivima i preprekama za odvojeno prikupljanje otpada i kompostiranje i što je posebno važno o njihovim navikama kupnje i izbor proizvoda, kao i razumijevanju znakova na proizvodima i ambalaži. Ova su istraživanja trebaju provoditi prvenstveno u većim urbanim sredinama, a gradovi koji se odluče provesti ih, mogu naknadno uspoređivati rezultate i iskustva u provođenju aktivnosti namijenjenima upravo ovoj skupini javnosti.</p>	<p>Briga za održivost (u Hrvatskoj je posebna karakteristika milenijske generacije briga za najbliže) - najosvještenija generacija koja želi doprinijeti pozitivnim promjenama u društvu.</p> <p>Izborom proizvoda utjecati na sprječavanje nastanka otpada i odvajanjem otpada doprinijeti aktivnostima kompanija vezano uz zaštitu i očuvanje resursa.</p>
Odgojno-obrazovne institucije	<p>Program izobrazno-informativnih aktivnosti iz područja održivog gospodarenja otpadom potrebno je provoditi u vrtićima, školama i fakultetima kao radionice i neformalnu edukaciju te izvannastavne aktivnosti. U vrtićima i školama već se u okviru redovnog nastavnog programa provode različite izobrazno-informativne aktivnosti vezano uz gospodarenje otpadom. Škole i vrtići trebaju nadopunjavati sadržaje i aktivnosti vezano uz Akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo izobrazno-informativne aktivnosti usmjerene na stjecanje kompetencija djece i mladi za odgovornu potrošnju.</p>	<p>Usklađivanje i nadopuna postojećih i često neujednačenih sadržaja vezano uz održivo gospodarenje otpadom.</p> <p>Sadržaji koji će biti prilagođeni interesima i navikama posebno školske i srednjoškolske djece (pametni telefoni, Internet, društvene mreže).</p>

Edukatori	Potrebno je informirati i educirati nastavnike/profesore u osnovnim i srednjim školama, odgovatelje u vrtićima te udruge koje provode izobrazno-informativne aktivnosti iz područja održivog gospodarenja otpadom. Edukatori se trebaju posebno informirati vezano uz Akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo i provođenje ciljeva PGO, odnosno kako ih učiniti pristupačnima predškolskoj i školskoj djeci.	Osmišljavanje sadržaja koji će biti prilagođeni interesima i navikama posebno školske i srednjoškolske djece (pametni telefoni, internet, društvene mreže) i koji će pomoći nastavnicima/profesorima u njihovoj boljoj prezentaciji. Usklađivanje i ujednačavanje kvalitete sadržaja o održivom gospodarenju otpadom.
Djeca (predškolska djeca od 3 do 7 i školska od 7 do 14)	Usvajanje pravilnih navika uči se od najranije dobi te djeca često te navike koje su usvojili u vrtiću/školi prenose na svoje roditelje i starije. Kontinuirano tijekom školske godine. Poseban naglasak na izradi sadržaja za društvene mreže od 9 godina na više (različite aplikacije i igre)	Pozitivno utjecati na druge članove obitelji (mama, tata vidi što sam naučio u vrtiću/školi).
Mladi (od 15 do 18)	Pravilno usvojene navike mogu se u ovoj fazi zanemariti ukoliko se dalje ne potiču aktivnostima i sadržajima primjerenima dobi i interesima kontinuirano tijekom školske godine. Poseban naglasak na izradi sadržaja za društvene mreže (različite aplikacije i igre).	Izdvojiti se pozitivnim primjerom i aktivnostima koje doprinose zajednici.
Poslovna javnost	Sprječavanje nastanka otpada i pravilno odvajanje potrebno je provoditi na radnom mjestu. Sve veći broj poduzeća u Republici Hrvatskoj počinje provoditi društveno odgovorne aktivnosti i izvještava o njima u okviru svojih izvještaja o društveno odgovornom poslovanju / održivom razvoju. Direktiva o nefinancijskom izvještavanju propisuje također obavezu određenog broja poduzeća u EU da pripremaju nefinancijske izvještaje (odgovornom poslovanju / održivom razvoju). Općine i gradovi mogu na svojim područjima osmisлити aktivnosti poput kampanje, partnerstva i nagrade za najuspješnija poduzeća u području gospodarenja otpadom.	Kvalitetne informacije o mogućnostima za sprječavanje nastanka otpada i odvajanju otpadom Pokazati da svojim aktivnostima daju pozitivan doprinos društvu i zaštiti okoliša

1.8 Izobrazno-informativne aktivnosti s ključnim pokazateljima učinka i ciljanim skupinama javnosti

U tablici 1 se donosi pregled aktivnosti s kvantitativnim ključnim pokazateljima učinka i ciljanim skupinama javnosti. U tablici 2 se donosi pregled aktivnosti s kvalitativnim ključnim pokazateljima učinka, podijeljeno po veličini jedinica lokalne samouprave i godinama provođenja.

Tablica 1: Pregled aktivnosti s ključnim kvalitativnim pokazateljima učinka

Red. broj	Aktivnost	Opis / sadržaj aktivnosti	Način provođenja aktivnosti	Skupine javnosti	Provoditelj aktivnosti	Geografski obuhvat aktivnosti	Obaveza iz Zakona o održivom gospodarenju otpadom	Kvalitativni ključni pokazatelji učinka (način mjerenja)
1.	Letci o sprječavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	- Informativna publikacija o gospodarenju otpadom	- Koncept i sadržaj - Dizajn i grafička priprema za tisak - Tisak - Pdf format pogodan za objavu na internetskoj stranici - Napomena: preporuča se izrada letaka u obliku infografika	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina) - Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Povratne informacije građana vezano uz informativnost i relevantnost sadržaja (pozitivno, negativno, neutralno)
2.	Vodič (brošure) o sprječavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	- Informativna publikacija o gospodarenju otpadom	- Koncept i sadržaj - Dizajn i grafička priprema za tisak - Tisak - Pdf format pogodan za objavu na internetskoj stranici - Napomena: preporuča se izrada barem jednog dijela brošure u obliku infografike	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina) - Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Povratne informacije građana vezano uz informativnost i relevantnost sadržaja (pozitivno, negativno, neutralno)
3.	Plakati o sprječavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	- Informativna publikacija o gospodarenju otpadom	- Koncept i sadržaj - Dizajn i grafička priprema za tisak - Tisak - Pdf format pogodan za objavu na internetskoj stranici	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina) - Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Povratne informacije građana vezano uz informativnost i relevantnost sadržaja (pozitivno, negativno, neutralno)
4.	Specijalizirane radijske emisije o gospodarenju otpadom	- Specijalizirani prilog u medijima (televizija i radio)	- Izrada scenarija - Zakup medijskog prostora - Angažiranje voditelja s adekvatnim znanjem o temi - Pozivanje stručnih sugovornika - Prilagodba za objavu putem internetske stranice i društvenih mreža	- Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Slušanost emisija - Povratne informacije slušatelja o kvaliteti i relevantnosti emisije (pozitivno, negativno, neutralno)
5.	Specijalizirane TV emisije o gospodarenju otpadom	- Specijalizirani prilog u medijima (televizija i radio)	- Izrada scenarija - Produkcija - Zakup medijskog prostora za emitiranje - Prilagodba za objavu putem internetske stranice i društvenih mreža	- Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Povratne informacije sudionika seminara vezano uz informativnost, relevantnost i primjenjivost predstavljenih sadržaja
6.	Uspostavljanje mrežne stranice o gospodarenju otpadom gradova i općina ili nadogradnja postojeće stranice JLS sadržajima vezano uz održivo gospodarenje otpadom	- Mrežna stranica	- Izrada strukture i sadržaja internetske stranice - Dizajn internetske stranice, osnovni identitet - Oblikovanje i programiranje CMS internetske stranice za samostalno ažuriranje sadržaja - Izrada responzivne internetske stranice koja se prilagođava mobitelima i pametnim telefonima - Izrada sustava za prijavu nove lokacije	- Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 2.	- Posjećenost stranice - Online ankete o zadovoljstvu kvalitetom sadržaja (informativnost i relevantnost) - Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno) - Priznanje struke za kvalitetu sadržaja stranice
7.	Javne i edukacijske tribine na temu održivog gospodarenja otpadom	- Javna tribina	- Priprema i razrada tema za javnu tribinu - Priprema materijala - Priprema prezentacije - Angažiranje stručnjaka za temu održivog gospodarenja otpadom - Organizacija tribine	- Svi građani	- JLS	- JLS	- Članak 39., stavak 1.	- Povratne informacije vezano uz informativnost, relevantnost i primjenjivost sadržaja - Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno)
8.	Radionice za djecu	- Radionica	- Sadržajna i metodološka priprema radionica s očekivanim ishodima učenjima	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina)	- JLS	- JLS		- Povratne informacije vezano uz informativnost, relevantnost i primjenjivost sadržaja

			- Sadržajna priprema materijala kako bi se djeci i mladima što bolje približila tematika gospodarenja otpadom - Priprema materijala	- Školska djeca (od 7 do 15 godina)				- Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno)
9.	Kostimirani igrokazi i predstave za predškolsku djecu na temu održivog gospodarenja otpadom	- Igrokaz / predstava	- Priprema scenarija za igrokaz - Priprema kostima - Izrada kostima	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina)	- JLS	- JLS		- Povratne informacije vrtića vezano uz uspješnost kostimiranih igrokaza - Povratne informacije i reakcije djece na kostimirani igrokaz
10.	Edukativne slikovnice i/ili bojanke za djecu	- Slikovnica / bojanke	- Dizajn i grafičko rješenje slikovnice za djecu - Priprema za tisak - Tisak i pakiranje	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina)	- JLS	- JLS		- Povratne informacije škola i vrtića vezano uz informativnost i relevantnost slikovnica - Povratne informacije i reakcije djece na sadržaj slikovnice
11.	Obilježavanje datuma vezanih uz zaštitu okoliša	- Obilježavanje datuma	- Scenarij obilježavanja događaja - Plan aktivnosti za obilježavanje događaja - Nabava i najam pomagala i usluga za obilježavanje događaja (tehnika, razglas, voditelji, scenski radnici, muzičari) - Promidžba događaja s ciljem informiranja i privlačenja što većeg broja sudionika	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina) - Svi građani	- JLS	- JLS		- Broj sudionika - Povratne informacije vezano uz informativnost, relevantnost i primjenjivost sadržaja - Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno)
12.	Natjecanje u školama u izradi kreativnih stvari od prethodno prikupljenog otpada	- Natjecanje	- Otvaranje natjecanja u svakom razredu - Biranje najboljih uradaka po razredima - Dva najbolja uratka iz svakog razreda natječu se na razini škole - Organizacija događaja - Priprema prigodnih poklona za sudionike	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina)	- JLS	- JLS		- Povratne informacije škola i nastavnika uz uspješnost organiziranja natjecanja - Povratne informacije među djecom o kvaliteti i sadržaju natjecanja
13.	Izobrazno-informativni materijali za predškolsku i školsku djecu o održivom gospodarenju otpadom	- Didaktička igračka - Brošura	- Sadržajna i metodološka priprema modula s tematskim cjelinama (najmanje četiri) - Idejno rješenje didaktičke igračke za djecu u vrtiću s tematskim cjelinama (najmanje četiri) - Izrada 10 do 15 ilustracija za potrebe didaktičke igre i brošure - Idejno rješenje didaktičke igračke za djecu u osnovnoj školi s tematskim cjelinama (najmanje četiri) - Dizajn i grafičko rješenje brošure za odgojitelje i djecu – A4, 2 stranice - Dizajn i grafičko rješenje brošure za učitelje i djecu – A5, do 4 stranice - Priprema za tisak didaktičke igračke - Tisak i pakiranje didaktičkih igračaka	- Predškolska djeca (od 3 do 7 godina) - Školska djeca (od 7 do 15 godina)	- JLS	- JLS		- Povratne informacije škola i vrtića vezano uz informativnost i relevantnost sadržaja u registru - Povratne informacije škola i vrtića vezano uz unaprjeđenje kvalitete sadržaja i aktivnosti izobrazno-informativnih aktivnosti - Povratne informacije predškolske i školske djece vezano uz informativnost i atraktivnost sadržaja izobrazno-informativnih aktivnosti
14.	Radijske reklame o gospodarenju otpadom	- Radijska reklama	- Izrada scenarija za radijske spotove u trajanju od 10, 20 i 30 sekundi - Produkcija spotova u trajanju od 10, 20 i 30 sekundi i otkup autorskih prava za emitiranje u drugim medijima - Zakup medijskog prostora za emitiranje radijskih spotova u trajanju od 10, 20 i 20 sekundi (najmanje dva puta dnevno tijekom trajanja različitih tematskih kampanja)	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Prepoznatljivost poruka iz radijskog spota - Usklađenost s drugim aktivnostima ili/i provođenje u okviru drugih aktivnosti (informacijsko-edukacijska kampanja za podizanje svijesti ili ciljne aktivnosti kao što su izobrazno-informativne aktivnosti vezane za korištenje reciklažnog dvorišta)
15.	Televizijske reklame o gospodarenju otpadom	- Televizijska reklama	- Izrada scenarija za televizijsku reklamu - Produkcija spotova i otkup autorskih prava za emitiranje u drugim medijima	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Prepoznatljivost poruka iz reklame - Usklađenost s drugim aktivnostima ili/i provođenje u okviru drugih aktivnosti (informativno-

			- Zakup medijskog prostora za emitiranje televizijskih reklama					edukacijska kampanja za podizanje svijesti ili ciljane aktivnosti kao što su izobrazno-informativne aktivnosti vezane za korištenje reciklažnog dvorišta)
16.	Izrada aplikacije za održivo gospodarenje otpadom za pametne telefone	- Aplikacija	- Izrada idejnog rješenja - Izrada sadržaja i strukture aplikacije za pametne telefone - Dizajn aplikacije i osnovni identitet - Programiranje aplikacije Moguće funkcionalnosti aplikacije: - Određivanje trenutne lokacije - Najbliži zeleni otoci - Učitavanje s podacima	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Broj preuzetih aplikacija - Povratne informacije o kvaliteti i relevantnosti sadržaja aplikacije (pozitivno, negativno, neutralno)
17.	Banneri za objavu na internetskim portalima	- Banner	- Dizajn banner - Osmišljavanje poruka - Objava banner na najčitanijim internetskim portalima za vrijeme trajanja kampanje i/ili potrebe za oglašavanjem	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Prepoznatljivost poruka iz banner - Povratne informacije građana (pozitivne, negativne, neutralne)
18.	Plaćeni oglasi u elektronskim medijima	- Oglas	- Osmišljavanje tekstova i poruka u oglasima - Osmišljavanje vizualnog identiteta oglasa - Osmišljavanje oglašivačke kampanje – cilj, trajanje, količine - Zakup medijskog prostor za vrijeme trajanja kampanje i/ili potrebe za oglašavanjem	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Prepoznatljivost poruka iz oglasa - Povratne informacije građana (pozitivne, negativne, neutralne)
19.	Nagrada za najbolju gradsku odbor / četvrt / zgradu u praksama odvajanja otpada	- Nagrada	- Izrada sadržaja i kriterija za dodjelu nagrade - Izrada nagrade - ovisno o materijalu	- Svi građani	- JLS	- JLS		- Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno) - Stopa rasta odvojeno prikupljenog otpada po godinama i frakcijama (stopa rasta iz godine u godinu 2020.) - Stopa rasta primjera dobre prakse na temelju definiranih kriterija za vrednovanje
20.	Letci za strane turiste na ulazima u turističke centre i zajednice s uputama za odgovorno postupanje s otpadom	- Table	- Priprema sadržaja - Prijevod na strane jezike - Priprema vizualnog i grafičkog prikaza - Tisak i podjela letaka	- Turisti	- JLS	- JLS		- Povratne informacije turista vezano uz informativnost i relevantnost sadržaja (pozitivno, negativno, neutralno) - Pisanje medija (pozitivno, negativno, neutralno)

Tablica 2: Pregled aktivnosti s ključnim kvantitativnim pokazateljima učinka i terminskim planom provođenja

Rbr.	AKTIVNOST	NOSITELJ AKTIVNOSTI Jedinice lokalne samouprave	Minimalna količina (po JLS)	2018.					2019.					2020.					2021.				
				1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb
1	Letci o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
2	Vodič (brošure) o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
3	Plakati o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
4	Specijalizirane radijske emisije o gospodarenju otpadom	Obavezno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
5	Specijalizirane TV emisije o gospodarenju otpadom	Obavezno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
6	Uspostavljanje mrežne stranice o gospodarenju otpadom gradova i općina ili nadogradnja postojeće stranice JLS sadržajima vezano uz održivo gospodarenje otpadom	Obavezno	Broj	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	Javne i edukacijske tribine na temu održivog gospodarenja otpadom	Obavezno	Broj	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4
8	Radionice za djecu	Preporučeno	Broj	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5
9	Kostimirani igračkazi i predstave za predškolsku djecu na temu održivog gospodarenja otpadom	Preporučeno	Broj	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4
10	Edukativne slikovnice i/ili bojanke za djecu	Preporučeno	Broj	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4
11	Obilježavanje datuma vezanih uz zaštitu okoliša	Preporučeno	Broj	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4
12	Natjecanje u školama u izradi kreativnih stvari od prethodno prikupljenog otpada	Preporučeno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
13	Izobrazno-informativni materijali za predškolsku i školsku djecu o održivom gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4
14	Radjske reklame o gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7
15	Televizijske reklame o gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6
16	Izrada aplikacije za održivo gospodarenje otpadom za pametne telefone	Preporučeno	Broj	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1
17	Banneri za objavu na internetskim portalima	Preporučeno	Broj	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7
18	Plaćeni oglasi u elektronskim medijima	Preporučeno	Broj	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9
19	Nagrada za najbolji gradski odbor / četvrt / zgradu u praksama odvajanja otpada	Preporučeno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
20	Letci za strane turiste na ulazima u turističke centre i zajednice s uputama za odgovorno postupanje s otpadom	Preporučeno	Broj	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4

Tablica 3: Pregled aktivnosti s ključnim kvantitativnim pokazateljima učinka i terminskim planom provođenja po ciljnim skupinama

SKUPINE JAVNOSTI	AKTIVNOST	NOSITELJ AKTIVNOSTI Jedinice lokalne samouprave	Minimalna količina (po JLS)	2018.					2019.					2020.					2021.				
				1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb	1. kategorija	2. kategorija	3. kategorija	4. kategorija	Grad Zagreb
1	Djeca (predškolska od 3 do 7 i školska od 7 do 15 godina)	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	1. Letci o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	2. Vodič (brošure) o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	3. Plakati o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	8. Radionice za djecu	Preporučeno	Broj	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5	2	2	4	4	5
	9. Kostimirani igračkazi i predstave za predškolsku djecu na temu održivog gospodarenja otpadom	Preporučeno	Broj	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4
	10. Edukativne slikovnice i/ili bojanke za djecu	Preporučeno	Broj	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4
	11. Obilježavanje datuma vezanih uz zaštitu okoliša	Preporučeno	Broj	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4
	12. Natjecanje u školama u izradi kreativnih stvari od prethodno prikupljenog otpada	Preporučeno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
	13. Izobrazno-informativni materijali za predškolsku i školsku djecu o održivom gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4	2	2	2	3	4
2	Svi građani	Obavezno	Broj	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3
	1. Letci o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3	1	1	1	2	3
	2. Vodič (brošure) o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	3. Plakati o sprečavanju nastanka otpada, odgovornom postupanju s otpadom, odvojenom sakupljanju otpada, ponovnoj uporabi predmeta, kompostiranju	Obavezno	Broj	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5	2	2	3	4	5
	4. Specijalizirane radijske emisije o gospodarenju otpadom	Obavezno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
	5. Specijalizirane TV emisije o gospodarenju otpadom	Obavezno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3
	6. Uspostavljanje mrežne stranice o gospodarenju otpadom gradova i općina ili nadogradnja postojeće stranice JLS sadržajima vezano uz održivo gospodarenje otpadom	Obavezno	Broj	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	7. Javne i edukacijske tribine na temu održivog gospodarenja otpadom	Obavezno	Broj	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4	1	2	2	3	4
	11. Obilježavanje datuma vezanih uz zaštitu okoliša	Preporučeno	Broj	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4
	14. Radjske reklame o gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7
	15. Televizijske reklame o gospodarenju otpadom	Preporučeno	Broj	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6	2	4	5	5	6
	16. Izrada aplikacije za održivo gospodarenje otpadom za pametne telefone	Preporučeno	Broj	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1
18. Banneri za objavu na internetskim portalima	Preporučeno	Broj	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	
18. Plaćeni oglasi u elektronskim medijima	Preporučeno	Broj	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9	4	6	6	8	9	
19. Nagrada za najbolji gradski odbor / četvrt / zgradu u praksama odvajanja otpada	Preporučeno	Broj	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1	1	2	2	3	
3	Tuđeti	Preporučeno	Broj	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4	1	1	2	3	4

Stručnu podlogu za Program izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom je izradila HAUSKA & PARTNER d.o.o.